

Tartu Ülikooli Haridusteaduste Instituut

Liina Mäesaar, Külli Kann, Tiia Sepp

„Talupere aastaring“

Kursuse „Keskkonna- ja säästva arengu teema lõimimisest õppe- ja kasvatustegevusse koolieelses lasteasutuses“ kodutöö/projekt

Tartu 2014

Projekti sihtgrupp: Ülenurme valla 4 lasteaia lapsed vanuses 4-7eluaastat. Projektis osaleb 10 Ülenurme valla lasteaegade rühma, igale rühmale korraldatakse 3 õppepäeva mahetalus ja 3 õppepäeva lasteaias.

Projekti eesmärgid:

* laps tutvub varakult keskkonnasäästliku tarbimise ja töövõtetega nähes ja kogedes, kuidas mahetalus kasutatakse ja taastoodetakse kohalikku loodusressurssi;

*avarduvad/muutuvad õpetajate hoiakud keskkonnanahoiu, säästva arengu suhtes.

Tegevusi viivad lastele läbi mahetalus lapsevanemad, kellega koostöös see projekt sündis ja rühmaõpetajad õuesõppena. Lasteaias viivad projektis planeeritud tegevusi läbi rühmaõpetajad ja projektis osalevad lapsevanemad

Tegevused:

1. Projekti käigus viiakse läbi õppepäevad mahetalus ja lasteaias, mille käigus saavad lapsed kogeda looduse tasakaalu säilimise vajalikkust inimese esmavajaduste rahuldamiseks.
2. Planeeritud tegevuste kaudu kogevad lapsed inimtegevuse mõju looduse tasakaalule, õpivad tundma taimede elutsüklit, nende kasvuks vajalikke tingimusi ja taimede kasutamist meie toidulaual.
3. Lapsed tutvuvad koduloomadega, saavad võrrelda nende elutingimusi taimede omaga.
4. Lapsed saavad õppepäevade käigus aru, kuidas on taimed ja loomad omavahel seotud, miks on loomsed saadused vajalikud inimesele, loodusele ning kuidas neid kasutatakse.
5. Lapsed kogevad mahetalu keskkonnas inimese rolli ja vastutust nende protsesside juhtimises.
6. Õppepäevade läbiviimisel kasutavad lapsevanemad ja rühmaõpetajad avastus- ja õuesõppe meetodeid, lähtudes laste vanuseastmest (LISA 9)
7. Õppetegevuste käigus nii talus kui ka lasteaias kasutavad õpetajad erinevate ainevaldkondade sisude ja tegevuste lõimimist, et äratada ja hoida laste huvi

keskkonnahoiu ning säästva tarbimise vastu, võimaldada lastel tajuda oma meelte kaudu õpitavat, kogeda emotsionaalset sidet eheda loodusega.

8. Sügisnäituse korraldamisel saavad lapsed ise oma töö vilju näha ja näidata vanematele.
9. Mihklilaadal kogevad lapsed vanasõna „Kuidas töö, nõnda tasu“ tähendust, turustades oma kasvatatud köögivilju.
10. Ülenurme lasteaias eripärast lähtuvalt väärtustame omakultuuri ning õppetegevusi planeerides ja läbi viies kasutame eesti mõistatusi, vanasõnu, rahvalaule, laulumänge.
11. Oma lasteaias peame läbi aastate oluliseks täiskasvanute isiklikku eeskuju lastele keskkonnahoiul ja säästlikul tarbimisel ning väärtustame koostööd lastevanematega kaasates neid laste kaudu keskkonnahoiule, laste õpi- ja kasvukeskkonna rikastamisele taaskasutusmaterjalidega.

Õppepäev talus - kevad on ärkamise aeg.

Periood märts-aprill 2015

Vahendid: köögiviljad, kaal, korv kattega, lambad, vill, lõng, villased esemed, hein, põllutöömashinad, liiv, muld

Lõimitud ainevaldkonnad: mina ja keskkond, matemaatika, keel ja kõne, muusika, liikumine, kunst

Tegevuse kestvus: 4-5a. lastel kuni 1 tund, 5-6 a. lastel kuni 1 tund ja 10 minutit, 6-7 a. lastel kuni 1 tund ja 20 minutit

Tegevused gruppides:

- õppekäik köögiviljahoidlasse/keldrisse.

Vaatame ja arutleme, millised köögiviljad on veel keldris alles, millest süüa teha. (mõistatused köögiviljadest (LISA 1), tajude arendamine läbi kompimise, maitsmise,

lõhnatundmise jne., võrdlemine, loendamine, järjestamine, kaalumine, arvutamine; laul/luuletus köögiviljadest nt. „Rõõmus supp” (LISA 2, 9)

- Õppekäik lauta. Tutvumine koduloomadega. Vaatleme, mida lambad hetkel söövad, millised on nende söödavarud. Viime lammastele süüa (vaatlus, vestlus lamba kasulikkusest, loendamine, erinevuste ja sarnasuste leidmine, jätkutegevusena lasteaias viltimine ja villaga meisterdamine, mõistatused koduloomadest (LISA 3) l/m „Lambamäng” (LISA 4), kirjanduspala „Koer lambaga kohtus“ (LISA 5))
- Õppekäik põllule. Otsime märke kevade saabumisest. Räägime, milliseid töid peab enne seemne külvamist põllul tegema. Vaatame masinaid, millega neid töid tehakse. (mõistatused, vanasõnad (LISA 3) vaatlus, vestlus, võrdlus – liiv-muld, muld soe või külm, märg või kuiv: „Äkkemäng“ (LISA 6))

Õppepäev lasteaias.

Periood märts-aprill 2015

Vahendid: kunstitegevuse vahendid (värvilised paberid, käärid, liim, pintslid, kataloogid, värvid jne.), erineva suurusega seemned, luubid, tualettpaber, kliister, külvikastid, muld, läbipaistvad plastkarbid katseks, joonlauad, töölehed, taaskasutusmaterjal (erineva suuruse ja kujuga pappkastid, torud, koonused), vill, viltimisnõelad, seep

Lõimitud ainevaldkonnad: mina ja keskkond, matemaatika, keel ja kõne, kunst

Tegevuse kestvus: 4-5a. lastel kuni 1 tund, 5-6 a. lastel kuni 1 tund ja 10 minutit, 6-7 a. lastel kuni 1 tund ja 20 minutit

Tegevused:

- Koostame külviplaani. (kunstitegevus – joonistamine või maketi meisterdamine, kleepetöö; loendamine, erinevate seemnete võrdlemine – kuju, suurus, värvus; lastekirjandus nt. „Tootsi peenar” (LISA 7))
- Räägime, milliseid tingimusi taimed kasvamiseks vajavad (vestlus, katse valgus- pimedas, soojas-jahedas, niiskes – kuivas seemnete idanemine – uurimine, vaatlemine)

- Külvame kapsa seemned ettekasvatamiseks. Külvatud kapsad jäävad lasteaeda, lapsed saavad nende eest järjepidevalt hoolitseda ning nende arengut jälgida. (seemnete kleepimine külviribale, töölehtede täitmine - kus nad peavad joonistama kapsast ja mõõtma joonlauaga taime kõrgust) -mõistatus, kirjanduspala, kunstitegevus, arvutamine , loendamine
- Taaskasutusmaterjalidest ehitusmäng, konstrueerimine – põllutöomasinad

Õppepäev talus.

Periood aprill-mai 2015

Vahendid: erinevad köögivilja seemned ja taimed, külvilipikud, puupulgad, veekindel marker, oks, nõõrijupp, kastekann, vesi

Lõimitud ainevaldkonnad: mina ja keskkond, matemaatika, keel ja kõne, liikumine

Tegevuse kestvus: 4-5a. lastel kuni 1 tund, 5-6 a. lastel kuni 1 tund ja 10 minutit, 6-7 a. lastel kuni 1 tund ja 20 minutit

Tegevused:

- Köögivilja külvamine ja istutamine põllul - porgand, peet, till, sibul, kartul, kapsas. - eeltööna külvilipikute meisterdamine, kirjutamine, seemneriba kasutamine külvamisel, mõõtmine kokkulepitud mõõtühikuga
- Kordame üle, mida taimed kasvuks vajavad ja kuidas nende eest hoolitseda.
- Vaatleme lambaid koos talledega. Arutleme, mida loomad kasvuks vajavad. Söödame loomi. - muutused, võrdlemine, emotsionaalne kontakt loomadega – silitamine, lammaste „narrimine” - häälsuse kuulamine, imiteerimine, l/m „Lambamäng” (LISA 4)
- Arutleme kuidas lambad ja taimed põllul üksteisele kasulikud on.(ökoloogiline „muruniiduk“ ja väetaja)

Õppepäev talus.

Periood september 2015

Vahendid: noad, kaalud, korvid, ämbrid, kastid, paber, värvid, pintslid

Lõimitud ainevaldkonnad: mina ja keskkond, matemaatika, keel ja kõne, liikumine, kunst

Tegevuse kestvus: 4-5a. lastel kuni 1 tund, 5-6 a. lastel kuni 1 tund ja 10 minutit, 6-7 a. lastel kuni 1 tund ja 20 minutit

Tegevused:

- Köögivilja saagi koristamine ja kaalumise (matemaatilised tegevused, töökasvatus – vanasõna „Kes ei tööta, see ei söö”, säilitamine)
- Liikumismäng „Porgandikull“ (LISA 8)
- Räägime, milliseid töid on pererahvas suvel põllul teinud, et taimed saaksid kasvada.
- Õ/m „Köögiviljade määramine ja maitsmine” (nuusutamine, kompimine ja maitsmine)
- Köögiviljatrükk, köögiviljadega joonistamine.
- Mõistatused köögiviljadest (LISA 1)

Sügisnäitus köögiviljadest lasteaias koostöös lastevanematega

September 2015

Vahendid: köögiviljad, mahl, sool, suhkur, lõikelauad, noad, riivid, kausid, lusikad, kirjutusvahendid, paber, viltpliiatsid

Lõimitud ainevaldkonnad: mina ja keskkond, keel ja kõne, kunst

Tegevuse kestvus: 4-5a. lastel kuni 1 tund, 5-6 a. lastel kuni 1 tund ja 10 minutit, 6-7 a. lastel kuni 1 tund ja 20 minutit

Tegevused:

- Tervisesalatite tegemine, maitsmine
- Retseptide kirjutamine, dekoreerimine lastega, koostöös peredega
- Õppemäng „Keldris“ õppemäng „Missugune“(LISA 10),
- Rühma retseptiraamatu valmistamine ühistööna.
- Erinevate köögiviljade eksponeerimine rühmas

Mihklilaat koos lastevanematega, Ülenurme elanikega

29. september 2015

Vahendid: laadakaup (köögiviljad, hoidised, puuviljad, koogid, käsitöö jne.)

Kestvus: kella 16.00 – 19.00 lasteaia Pokuväljakul

Tegevused:

- Sügisandide müük
- Kontsert lastevanematele ja külalistele rahvuslikus stiilis: mõistatuste, rahvalaulude, laulumängude ja rahvatantsuga.

Õppekäikude sisu kinnistub aktiivtegevuste kaudu integreeritult lasteaia igapäevasesse õppetegevusse.

Eeldatav tulemus projekti läbimisel: Õppepäevade käigus, milles on osalenud Ülenurme valla lasteaedade 10 rühma lapsed vanuses 4-7a. ja õpetajad, on osalejad saanud teadlikumaks sellest, kuidas toit meie lauale tuleb ja kuidas see mõjutab loodust ning kuidas meie saame oma tegevust ja tarbimisharjumusi muuta, et toetada loodusliku tasakaalu säilimist ja meie tervisliku toidulaua jätkusuutlikkust keskkonda kahjustamata.

LISA 10 teemaga seotud kirjanduspalad, luuletused, muinasjutud, vanasõnad, mõistatused.

Mõistatused köögiviljadest.

1. Seitse venda ühes kindas? (hernekaun)
2. Lipp lipi peal, lapp lapi peal, ilma nõela pistmata? (kapsas)
3. Üks ema, üheksa last? (kartul)
4. Üks maja, sada elanikku? (kurk)
5. Punane poiss, rohelised juuksed? (porgand)
6. Seest siiruviiiruline, pealt kullakarvaline? (sibul)
7. Valge poiss, must nina? (uba)

Allikas: „1000 mõistatust, 500 vanasõna“

Koostanud Tiiu Saimre

„Rõõmus supp“

Algab lõunaks supikeet,
laual kaalik, kartul, peet.
„Ema!“ hüüab väike Reet,
ise närib porknajuppi.
„Teeme täna rõõmsat suppi!
„Sellist suppi leidnud pole
kustki kokaraamatust.
Kas see viimaks ehk ei ole
mingi arusaamatus?“
ema imestunult sõnab.
Aga Reeda vastus kõlab:
„Siis kui punaporgand ulbib
just kui ümmargune nupp
katlas, kausis, supikulbis –
eks siis ongi rõõmus supp!“

Venda Sõelsepp

Allikas: Laste rõõm. Eesti lastejutte ja luuletusi koos piltidega 1860- 1980. 2013

Mõistatused koduloomade kohta.

1. Kes viipab häid inimesi sabaga lähemale, kurjad peletab käraga kaugemale? (koer)
2. Kera ees, ora taga, hiirekelder keskel? (kass)
3. Mees künnab, ei ole atra ega hobust? (siga)
4. Noorelt kargab, kepsu lööb,
vanalt vaikselt rohtu sööb;
tema vammust kõrgelt hinda,
siit saad kampsuni ja kindad? (lammas)

Mõistatused

1. Must rätt, rohelised ääred? (põld)
2. Mis see põllul põriseb,
mullasel maapinnal müriseb?
See on maamehe abimees,
ta on tugevam hobusest,
töötabki põllul nüüd tema eest? (traktor)

Vanasõnad töö kohta.

1. Enne töö, pärast palk.
2. Kes tööd ei tee, see süüa ei saa.
3. Mida sa külvad, seda sa lõikad.
4. Tegijal juhtub mõndagi, magajal ei midagi.
5. Kuidas künnad, nõnda läheb.

Allikas: „1000 mõistatust, 500 vanasõna“ Koostanud Tiit Saimre

Lambamäng

(Ambla)

Mängijad istuvad kobaras mänguväljaku keskel. Üks neist on peremees, kaks hundid, kõik teised aga lambad. Hundid asuvad väljaspool mänguväljakut oma koopas. Peremees, kepp käes, kõnnib ümber lammaste, toksib kepiga vastu maad ja sõnab:

„Teen tara, teritan teivast,
et ei susi sisse pääse
ega hunti üle hüppa
ega karu üle karga. „

Peremees läheb koju. Selle ajaga veavad hundid 1-3 vastupunnivat lammast oma koopasse. Siis tuleb peremees, leiab osa lambaid kadunud olevat, ohkab, teeb tara ja läheb jälle ära. Selle aja sees veavad hundid uuesti osa lambaid ära jne, kuni kõik lambad on veetud. Siis tuleb peremees hundi juurde oma kadunud lambaid küsima. See kostab:

„Lambad tulid minu kapsaaeda. Ajasin nad väravast välja, viskasin kapsalehti ette.
„Aga mis need on? „
„Kivid ja känd, luud ja labidad, minut tööriistad. „

Peremees hüüab: „Ute! Ute!“ Lambad määgivad kooris vastu.

Nüüd on lammaste kuuluvus selge ja hunt pillub nad peremehe kätte, sõnades: „See on kivi, see on känd, see on luud, see labidas.“ Edasi laseb peremees lammastel üle parajal kõrgusel hoitud kepi hüpata, katsudes kas lambad on terved ja omad. Kes üle ei saa, on hundi oma ja jääb hundile abiks.

Ülejäänud lambad istuvad uuesti mänguväljaku keskele, peremees teeb tara, hundid veavad jälle lambaid jne. igal järjekordsel lammaste katsumisel tuleb tõsta kepp kõrgemale. Nii kordub mäng seni, kuni kõik lambad on muutunud huntideks.

Allikas: Eesti rahvamänge. Koostaja Aleksander Kalamees.2007

Lambamäng

Suure – Jaani

Selle mängu tegelased on **lambad, karjus, koer ja hunt**. Lambad istuvad nurgas koos maas või ringis, matkivad rohusöömist ja määgivad. Karjane käib koeraga (koer liigub kápuli kolmel jalal, üks jalg on üles tõstetud sabaks) ümber lammaste, kepp käes, ning laulab.

„Mina oian eede utte,

mina kaetsen taadi karja.

Eit tiib mulle uue kuue,

taat tiib/ targa/me` ka/suka,

sinisiida paelusiida,

kaleviida kapukiida!

Ti-in aida, teritan teebast,

kuusevits ja raudne teebas,

õbedane aiaroegas.

Siia tiin ma undimulgu.

Unt, tule metsast vällä, uu!

Vi-i metsa minia lammas,

kisu ämma keerudsilmad,

jäta jälle memme lammas!

Kui laul on lauldud, tuleb karjase juurde hunt ning alustab vestlust. Ta püüab karjast

lammaste juurest eemale meelitada ja valetab, et memm kutsub teda koju kuube proovima.

Karjane tahab kangesti uut kuube näha, kuid muretseb, kes tema lambaid nii kaua valvab, kui

ta kodus käib. Hunt pakub end lahkesti lammaste hoidjaks. Karjane läheb koju ning hunt

varastab osa lambaid ära. Tagasi jõudes märkab karjane lammaste kadumist, kurjustab

koeraga ja hakkab siis jälle laulma. Kui laul läbi, kordub kogu tegevus: hunt tuleb vestlema,

mõtleb välja uue põhjuse, miks karjane peab koju minema (kodus läks küün põlema või

mingi muu tähtis põhjus), karjane jääb uskuma, läheb koju ja hunt saab jälle lambaid

varastada. Nii toimitakse, kuni kõik lambad on kadunud. Hunt võib neid varastada nii ühe- kui

mitmekaupa olenevalt sellest, kas tahetakse mäng kiiresti lõpetada või mängida pikalt.

Väiksemate laste puhul on tähtis hoogne tempo, et ei tekiks tüdimust ega pikka ootamist. Kui

kõik lambad on varastatud, läheb karjus neid hundi juurest otsima. Teretab ning uurib, ega

hunt ole tema lambaid näinud. Too valetab, et ei tea midagi. Karjane märkab hundi selja taga

oma lambaid ja küsib, kes need seal on. Hunt vastab, et need on „kivid, kannud, liuad ja

lusikad“. Karjane selle peale, et „neil on ju villad seljas ja silmad peas“. Hunt omakorda, et „need on puuhabemed ja oksaaugud“. Karjane küsib lõpuks, kas ta utetada tohib, ja hunt lubab. Seejärel hüüab karjane: „Ute-ute-ute“ ja lambad hakkavad määgima. Karjane katsub ja silitab oma lambaid ning soovib siis proovida, kas lambad ka terved on. See käib nii, et karjus ja hunt hoiavad endi vahel keppi või rätikut ning lambad peavad sealt ühekaupa üle hüppama. Mõni teeskleb, et lonkab, ning selle peale kurjustab karjus hundiga, et too on lamba vigaseks teinud. Mõnel pool on mängitud ka nii, et vigased lambad jäetakse hundile. Nii lõpeb mäng.

Sõnaseletused:

kaleviida kapukiida- villaseid pakse sokke

targa me` - targa mehe

keerudsilmad – lambasilmad

Allikas: „Pärimuslikud laulumängud lastele“. Koostanud Janne Suits. Viljandi 2014

MTÜ Eesti Pärimusmuusika Keskus

Koer lambaga kohtus.

Pärnu- Jaagupi

Ennemuiste olnud korra lambal kange nälg. Kui ta kusagilt midagi ei ole saanud, läinud ta koera käest laenama. Koer annud, mis tal tarvis olnud, ja manitsenud veel, et lammas oma võla ka rutuste ära maksab.

Lammas ütelnud: „Kui ma muidu ei saa, siis maksan oma kasukaga.“

Läinud tükk aega mööda. Lammas aga ei ole maksmise peale sugugi mõtelnud, vaid elanud rahulikult edasi.

Koer jälle näinud, et lammas võlga maksta ei taha, ja läinud Jumala juurde kaebama. Jumal kutsunud lamba oma juurde ja küsinud, kas see tõsi on, mis koer kaebas.

Lammas ütelnud, et see tõsi olla. Ta unustanud maksmata ja praegu ei olla temal midagi maksta.

Jumal aga ütelnud, et ta oma kasuka peab ära võtta laskma.

Lammas palunud vastu, et tema kasukat mitte tervelt ei või ära anda, vaid karvad üksi kasuka pealt. Siis leppinud ka koer sellega, ja lasknud oma peremeest lamba villad ehk karvad ära niita.

Peremees aga teinud neist villadest omale kuue ja sest saadik niidetakse lambaid.

Allikas: „Loomad, linnud, putukad.“ Eesti loomajutte. Varrak. 1997

Äkkemäng

(Martna)

Mängijad asuvad kolonni ja laskuvad kükki. Igaüks toetab käed eelmise puusadele. Esimese ette astub üks mängija hobuseks, võtab kükitajal kätest ja veab järskude tõmmetega.

Tagumised kükitajad peavad äkkepulkadena tõmmetele reageerima ja edasi hüppama. Kes ümber kukub või käed vallandab, muutub katkiseks äkkepulgaks ja läheb mängust välja.

Viimaseks jäänu on kõige tugevam äkkepulk.

Mõnikord võib osav hobune järsu tagasilükkega ka kogu äkkepulkade rodu ümber lükata.

Allikas: Eesti rahvamänge. Koostaja Aleksander Kalamees.2007

Tootsi peenar

E. Esop

Jupike peenramaad aiaservas oli tühi.

„Panen õige pisut porgandeid maha,“ otsustas tädi Anni, „sügisel hea omast käest võtta!“ Ja nii ta tegigi.

Käis ema aias ringi, nägi tühja peenraotsa ja mõtles: „Panen õige sinna pisut rediseid, siit hea ligi võtta!“ Ja nii ta tegigi.

Vanaisa kastis aias maasikataimi, märkas aiaservas peenraotsa ja vangutas pead: „Kuidas ma selle ometi unustasin! Torkan õige mõned kartulidki sinna, siis pole kaevamisetöö tühja läinud!“ Ja nii ta tegigi.

Mõne aja pärast tuli tädi Annil toas meelde öelda: „Panin sinna peenraotsale väheke porgandeid maha!“

Ema imestas: „Porgandeid? Need on redised, mis seal tõusevad, mina külvasin nad sinna!“

Vanaisa kuulas, tõstis siis pea ja muheles: „Siis on meil küll üks tore Tootsi peenar, mina pistsin sinna hoopistükkis mõned kartulipunnid kasvama!“

„Tootsi peenar?“ kohkus Mart vanaisa jutu peale, „kuidas siis Tootsi peenar? See on ju minu peenar! Me Jüriga panime sinna kressiseemneid ja varsti kasvavad seal ilusad lilled, voh!“

Allikas: „Ema, palun loe mulle!“ Tallinn, Kirjastus ILO, 2000

Porgandikull.

(sobib nii sees kui ka väljas)

Kullimängu variante on oi kui palju! Et lastele tagaajamine taas veidi erilisemaks muuta, valmistasin väga suure pehme PORGANDI. Leidsin kasutu oranži puuvillriide, panin selle peale hunniku mahulist riidet, keerasin kogu kupatuse koonuseks ja õmblesin ainsa küljeõmbluse kokku. Rohelise riidetüki toppisin porgandi „juusteks“ ning õmblesin kõik kõvasti- kõvasti omavahel kokku. Lehed pidid porgandil väga tugevasti otsas olema, sest on ju teada, et porgandeid tõmmatakse maa seest ikka „juukseidpidi“ välja ja kindlasti hakatakse suurt porgandit just sedapidi käes hoidma. Musta laia pintsliga tegin juurviljale talle omased küljejutid – tuli täitsa nagu päris!

Lastele meeldis, kui ilmusin sellega saali. Kõik kisasid “PORGAND! PORGAND!” ja mul ei jäänud muud üle, kui see ruttu õhku visata ja püüdmine nende hooleks jätta. Sellest mahtus kinni haarama kolm last, neljandale jäid pihku „juuksed“ ja kõik neli said aru, et ilma vahekohtunikuta keegi hiigelporgandit enda kätte ei saa. Tee kiire otsus ja ole vahemeheks! On ju kohe selge, et nii naljaka porgandiga tahab igaüks vastu pead, peput, kukalt või selga saada, et siis sellega ise vehklema hakata. Lase neil alguses seda käest kätte tuuseldada, pärast kehtesta mängureeglid: kes on kaks korda olnud porgandikull, läheb pingile puhkama ja muutub sinu abikohtnikuks. Samuti lähevad mängust välja need, kes korduvalt ennast porgandile ette sättivad, et ise kull olla, mõistmata, et niimoodi takistavad nad tegelikku mängu.

Porgandil on teiste aiasaaduste ees eelis, et ta on pikergune ja ulatub kaugemale teist tabama ning teda saab „juustest“ kinni hoides pea kohal keerutada ja sel moel „vaenlastele“ hirmuäratavam näida.

Allikas: Tegijad teevad. Vilve Aavik-Vadi, Inga Väikene, Ülle Tamm. AS Atlex. 2014

Õppemäng „Keldris“

Eesmärgid:

- laieneb lapse sõnavara
- laps tunneb ja nimetab köögivilju

Vahendid: köögiviljade mulaažid või pildid või sedelid köögiviljade nimetustega

Mängu käik: Lapsed on ringis. Õpetaja/juhtmängija ütleb: “ Käisin keldris ja tõin supi sisse kapsa.” Järgmine mängija kordab eelmise lauset ja lisab omalt poolt veel ühe sõna näit. porgandid. Õpetaja võib lastele enne mängu jagada laste vanusest sõltuvalt kas köögiviljade mulaažid, pildid või sildid köögiviljade nimetustega.

Õppemäng „Missugune?“

Eesmärgid:

- süveneb lapse lugemisoskus
- lapse sõnavara laieneb omadussõnadega
- laps tunneb ja nimetab köögivilju

Vahendid: köögiviljade pildid, sedelid köögiviljade nimetustega, sedelid omadussõnadega

Mängu käik: Laps loeb sedelilt köögivilja nime ja asetab sedeli vastava pildi alla. Laps loeb ja leiab omadussõnad, mis käivad antud köögivilja kohta ning paneb vastavad sedelid köögivilja nimetuse juurde. Näit. KARTUL – PIKLIK, KOLLANE, KÕVA; MAITSEV jne.

Õppemäng „Salapärased kotid“

Eesmärgid:

- Laps kasutab kompimismeelt/haistmismeelt/maitsemismeelt kotis oleva eseme (köögivilja) omaduste avastamiseks

- Lapse sõnavara täieneb omadussõnadega, mis väljendavad seda, kuidas asjad kompides (suurus, kuju, tekstuur)/nuusutades/maitsdes tunduvad

Vahendid: 4 erinevat köögiviljad (kartul, porgand, sibul, kapsas), 4 riidest või paberist kotti, 4 salli

Mängu käik: Lapsel on ülesanne kasutada mängus ainult oma kompimismeelt/haistmismeelt/maitsmismeelt, vajadusel silmad katta salli vms. Laps kombib/nuusutab/maitseb kotis olevat köögivilja ja kirjeldab, missugune tundub talle kompides/nuusutades/maitsdes kotis olev ese, mis see võiks olla. Mäng jätkub kuni kõik järgmised kotid on läbi katsutud/nuusutatud/maitstud.

Muinasjutte, luuletusi, mõistatusi ja vanasõnu leiab ka raamatutest:

- „Üle õue õunapuu“
- „Sada saarelehte tuhat toomelehte“

Temaatilisi jutte ja luuletusi leiab raamatutest:

- ✓ „Ema, palun loe mulle“
 - Laur Lomper „Porgandid ja kaal“ (lk.155)
 - Paul- Erik Rummo „Supp“ (lk.156)
 - Vladislav Koržets „Kollase kartuli kevad“ (lk.56)
 - Leelo Tungal „Kevadine kartul“ (lk.57)
 - D ja Ed. „Lambakari“ (lk.130)
- ✓ „Isa, palun loe mulle“
 - Venda Sõelsepp „Naeris naeris“ (lk.86)
 - Leelo Tungal „Mida aed annab“ (lk.74)
 - Uno Leies „Õnnelik porgand“ (lk.45)
 - Heljo Mänd „Kapsas“ (lk.81)
 - Voldemar Miller „Leppimine Kartuliga“ (lk.86)
 - Venda Sõelsepp „Ühepajatoit“ (lk.85)
- ✓ „Memme, palun loe mulle“
 - Ellen Niit „Kaalikad“ (lk.312)
 - Mõhhailo Stelmahh „Õekese peenar“ (lk.312)
 - Harri Jõgisalu „Lammasja roosid“ (lk.116)
 - Leelo Tungal „Lambamamma“ (lk.116)

- Helen Sommer „Mida saame lambalt?“ (lk.117)
 - Leelo Tungal „Sõbralik supp“ (lk.141)
- ✓ „Taadu, palun loe mulle“
- Helle Laas „Lammas“ (lk.283)
 - Venda Sõelsepp „Eedi ja peedid“ (lk.323)
 - Milvi Panga „Peakapsa peaproov“(lk.325)

Ja ka teistest raamatutest.